

گفتار نشانه‌دار زبان فارسی

مولف

دکتر گیتا موللی

طراح جلد: فهیمه کریمی وحید
صفحه آرا: انتشارات رشد فرهنگ

لیتوگرافی: رهرو عارف

چاپ: رهرو عارف

ناظر چاپ: منصوره اسلامی

نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۱

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰۰ ریال

مرکز بخش: تهران - خیابان مرتضوی - بعد از تقاطع جیحون - پلاک ۷۰۶
تلفن: ۱۶۳۷۷۵۷۰

Email: Roshdefarhang@yahoo.com

انتشارات رشد فرهنگ

سرشناسه	:	موللی، گیتا، ۱۳۴۹-
عنوان و نام پدیدآوران	:	گفتار نشانه‌دار زبان فارسی / گیتا موللی.
مشخصات نشر	:	تهران: رشد فرهنگ، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	:	۱۱۲ص.
شابک	:	۶۰۰۰ ریال: ۹-۳۷-۵۵۹۱-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرستنویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص ۱۷۹.
موضوع	:	شنوایی ناقص در کودکان — زبان
موضوع	:	شنوایی ناقص در کودکان — ایران — زبان
موضوع	:	شنوایی ناقص در کودکان — روش‌های ارتباطی
موضوع	:	شنوایی ناقص در کودکان — ایران — روش‌های ارتباطی
موضوع	:	شنوایی ناقص در کودکان — آموزش و پرورش
موضوع	:	شنوایی ناقص در کودکان — ایران — آموزش و پرورش
موضوع	:	گفتاردرمانی
رده‌بندی کنگره	:	۱۳۹۰ ک ۷ / ۲۳۹۳ HV
رده‌بندی دیویی	:	۳۷۱/۹۱۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۲۸۱۰۷۳

تقدیم به

همه کودکان کم‌شنوای سرزمینم

و به ویژه هشت کودک کم‌شنوایی که برای نخستین بار
تحت آموزش گفتار نشانه‌دار زبان فارسی قرار گرفتند:

فاطمه اسکندری

سیامک اقبالی

فاطمه محمدی

علی خیرخواه

سمیرا یاری

مهدی عابدینی

معصومه قائمی

مهدی ایمانی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش‌گفتار مولف.....	د
مصاحبه با روزنامه انجمن ملی گفتار نشانه‌ای آمریکا.....	ذ
پیام پاملا.....	س

فصل اول: گفتار نشانه دار، اصول کلی و پژوهش‌ها

گفتار نشانه‌دار: دسترسی کامل به زبان گفتاری.....	۱۴
مقدمه:.....	۱۴
روش‌های ارتباطی کودکان کم‌شنوا.....	۱۴
روش‌های شفاهی و محدودیت‌های آن.....	۱۵
تاریخچه.....	Error! Bookmark not defined.
گفتار نشانه‌دار در زبان‌های مختلف.....	۱۷
جایگاه گفتار نشانه‌دار در آموزش کودکان کم‌شنوا.....	۱۸
کانادا.....	Error! Bookmark not defined.
اسپانیا.....	۲۰
فنلاند.....	۲۱
ایران.....	۲۱
تاثیر گفتار نشانه‌دار بر مهارت‌های کلامی کودکان کم‌شنوا.....	۲۲
تاثیر گفتار نشانه‌دار بر بهبود توانایی‌های خواندن و نوشتن کودک کم‌شنوا.....	۳۱
کاربرد گفتار نشانه‌دار در دیگر اختلالات.....	۳۸
محدودیت‌های گفتار نشانه‌دار.....	۳۸
جمع‌بندی.....	۴۰

فصل دوم: گفتار نشانه دار فارسی

گفتار نشانه‌دار فارسی.....	۴۵
----------------------------	----

برگردان گفتار نشانه‌دار به زبان فارسی..... ۴۶

ارزیابی اثربخشی گفتار نشانه‌دار بر توانایی لب‌خوانی و ادراک گفتار کودک کم‌شنوا..... ۵۱

فصل سوم: پرسش‌های معمول والدین پیرامون گفتار نشانه‌دار

گفتار نشانه‌دار چیست؟..... ۷۳

چرا به گفتار نشانه‌دار نیاز داریم؟..... ۷۳

چه کسانی از گفتار نشانه‌دار استفاده می‌کنند؟..... ۷۴

گفتار نشانه‌دار توسط چه کسی و کجا تدوین شده است؟..... ۷۶

آیا گفتار نشانه‌دار نوعی اشاره است؟..... ۷۶

مزایای گفتار نشانه‌دار در برابر زبان اشاره..... ۷۶

آیا می‌توان گفتار نشانه‌دار را همراه با زبان اشاره به کار برد؟..... ۷۷

آیا گفتار نشانه‌دار همان الفبای گویای باغچه‌بان است؟..... ۷۷

گفتار نشانه‌دار اکنون در چه کشورهایی مورد استفاده است؟..... ۷۸

چه اصولی را باید به خاطر داشت؟..... ۷۸

گفتار نشانه‌دار چه کمک‌هایی به کودک می‌کند؟..... ۷۹

آیا می‌توان گفتار نشانه‌دار را با دیگر روش‌های توانبخشی به کار برد؟..... ۸۰

اکنون که استفاده از گفتار نشانه‌دار در مجامع عمومی معمول نیست چرا باید آن را در خانه و

مدرسه بکار برد؟..... ۸۰

آیا لازم است فرزندم همیشه گفتار نشانه‌دار را استفاده کند؟..... ۸۱

آیا گفتار نشانه‌دار در واقع تنها یک «روش آموزشی» جدید است؟..... ۸۱

پژوهش‌ها و تجربیات موجود پیرامون گفتار نشانه‌دار..... ۸۱

گفتار نشانه‌دار چگونه کار می‌کند؟..... ۸۳

اصول اساسی نشانه‌ها..... ۸۳

استفاده از گفتار نشانه‌دار در خانواده..... ۸۶

در صورت استفاده از گفتار نشانه‌دار فرزندم به چه روشی ارتباط برقرار خواهد کرد؟..... ۸۶

فرزندم تا کی نیاز به استفاده از گفتار نشانه‌دار خواهد داشت؟..... ۸۷

- استفاده از گفتار نشانه‌دار بیرون از منزل ۸۷
- آیا گفتار نشانه‌دار برای کودکان بزرگتر هم سودمند است؟ ۸۸
- آیا می‌توان گفتار نشانه‌دار را با زبان‌های دیگر نیز به کار برد؟ ۸۹
- چگونه می‌توانیم گفتار نشانه‌دار را بیاموزم؟ ۸۹
- آموزش گفتار نشانه‌دار چقدر طول می‌کشد؟ ۸۹
- نکات کلی ۹۰

فهرست پیوست‌ها

- پیوست شماره ۱: گفتار نشانه‌دار انگلیسی ۹۲
- پیوست شماره ۲: گفتار نشانه‌دار اسپانیایی ۹۲
- پیوست شماره ۳: گفتار نشانه‌دار فرانسوی ۹۳
- پیوست شماره ۴: گفتار نشانه‌دار عربی ۹۵
- پیوست شماره ۵: گفتار نشانه‌دار اردو ۹۶
- پیوست شماره ۶: آزمون ادراک شنوایی APT ۹۷
- پیوست شماره ۷: آزمون SARA ۹۹
- پیوست شماره ۸: آزمون SDS ۱۰۰
- پیوست شماره ۹: انجمن‌های گفتار نشانه‌دار در سراسر جهان ۱۰۱
- پیوست شماره ۱۰ ۱۰۴
- منابع فارسی ۱۰۸
- منابع انگلیسی ۱۰۸

پیش‌گفتار مولف

«گفتار نشانه‌دار می‌تواند مشکل خواندن و نوشتن بیشتر کودکان کم‌شنوا را حل کند». من خود نیز چیزی از گفتار نشانه‌دار نمی‌دانستم. اما زمانی که با آن آشنا شدم و به مزایای آن برای کودک و بزرگسال کم‌شنوا پی بردم و به تشویق استادم جناب آقای دکتر سعید حسن‌زاده تصمیم گرفتم این روش ارتباطی فوق‌العاده را برای همه افراد کم‌شنوای فارسی زبان قابل دسترس کنم و از این رو آن را به عنوان رساله دکتری خود انتخاب کردم. بهتر دیدم به جای پیش‌گفتار متن کامل مصاحبه‌ام را با مجله گفتار نشانه‌دار "On Cue" مربوط به انجمن طی گفتار نشانه‌دار (ایالات متحده) تماماً در اینجا بیاورم.

دکتر گیتا موللی

کارشناسی ارشد شنوایی شناسی

دکترای تخصصی روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی

اساتذیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

بهار ۱۳۹۱

مصاحبه با روزنامه انجمن ملی گفتار نشانه‌ای آمریکا

گیتای عزیز:

سلامی از آمریکا بر تو! اسم سارا سگال است. من یکی از نویسندگان روزنامه انجمن ملی گفتار نشانه‌دار "On Cue" هستم. ما متوجه شدیم در حال تلاش هستی تا گفتار نشانه‌دار را در ایران همگانی کنی. همچنین تصمیم داری انجمنی به نام انجمن گفتار نشانه‌دار زبان فارسی را به راه اندازی. مجله "On Cue" دوست دارد بیشتر در مورد شما و اهدافتان برای معرفی گفتار نشانه‌دار به کشور ایران بداند. ممکن است وقتی را به ما بدهید تا مصاحبه‌ای با شما ترتیب دهیم؟ برای زمانی که به ما اختصاص می‌دهید از شما متشکرم.

با بهترین آرزوها

سارا

متن مصاحبه:

روزنامه گفتار نشانه‌دار

سوال: در مورد خودتان در چند جمله برای ما توضیح دهید. (اهل کجا هستید؟ آیا در حال حاضر کار می‌کنید؟ آیا ازدواج کرده‌اید؟ تحصیلات شما در کدام مدرسه بوده است؟ دانشگاه در چه رشته‌ای تحصیل کرده‌اید؟ علایق و سرگرمی‌های شما چه هستند و غیره)

پاسخ: خوب نام من گیتا موللی است. من در تهران - پایتخت ایران - به دنیا آمده‌ام و اکنون هم همانجا زندگی می‌کنم و در همین شهر بودم که علاقمند شدم که وضعیت آموزشی فعلی کودکان کم شنوای ایران را بهبود بخشم. من ازدواج کرده‌ام و دو فرزند دارم. یک دختر ۱۶ ساله و یک پسر ۹ ساله. سرگرمی‌های مورد علاقه من مطالعه کتاب و گوش دادن به موسیقی است. من کارشناسی و کارشناسی ارشد را در رشته شنوایی‌شناسی از دانشگاه تهران دریافت کردم. بعد از فارغ‌التحصیلی در سازمان بهزیستی ایران به عنوان پژوهشگر در حوزه کودکان کم شنوا به کار مشغول شدم. من از نخستین افرادی بودم که در کشورمان پیرامون «برنامه غربالگری شنوایی نوزادان» به پژوهش پرداختم. پس از آن به دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی منتقل شدم و به عنوان مدرس به کار پرداختم. در آنجا خبرنامه‌ای به صورت ماهیانه برای همه کارشناسان شنوایی‌شناسی مراکز سازمان بهزیستی در سراسر ایران تهیه می‌کردم.

در همان زمان شروع به ترجمه کتاب‌های انگلیسی رشته خود به زبان فارسی کردم تا متخصصین و کارشناسان ایرانی از پیشرفت‌های جهانی در حوزه کم شنوایی آگاه‌تر شوند.

من در عین حال مجله‌ای برای مادران کودکان کم شنوا تهیه می‌کردم زیرا احساس کردم این دسته از والدین فاقد اطلاعات تخصصی مورد نیاز برای پرورش کودکان کم شنوا و زندگی روزمره

خود هستند. همچنین علاقمند بودم به آنها کمک کنم در موقعیت‌های خاص بتوانند بهترین تصمیمات را برای فرزند خود بگیرند. نام این مجله «پروانه‌ها» بود.

در سال ۱۳۸۴ تحصیلات خود را در مقطع دکتری در رشته روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی در دانشگاه تهران آغاز کردم و به پژوهش‌های خود در زمینه کم‌شنوایی ادامه دادم و با گذشت زمان علاقه‌ام به آموزش کودکان کم‌شنوا بیشتر و بیشتر می‌شد. هدف من همواره بهبود وضعیت فعلی آموزش کودکان کم‌شنوای ایرانی بوده است.

سوال: در چه زمینه‌هایی برای افراد کم‌شنوا کار کرده‌اید؟ تجربیاتتان چه تاثیری بر کار شما داشته است؟

پاسخ: من سال‌ها با کودکان کم‌شنوا کار کرده‌ام و آنان را بسیار دوست دارم و با همه مشکلاتشان احساس همدردی می‌کنم. متوجه شدم در ایران برای بیشتر کودکان کم‌شنوایی که نمی‌توانند از سمک یا کاست‌ها و آزمون استفاده کنند هیچ سیستم آموزشی و ارتباطی مناسبی در دست نیست.

جمعیت ما در ایران در حدود ۷۵ میلیون نفر است و ما کودکان کم‌شنوای بسیاری داریم که نه قادر به صحبت کردن هستند و نه قادر به پرداخت هزینه‌های بالای عمل جراحی یا وسایل کمک شنوایی و کلاس‌های توانبخشی ویژه.

سوال: چگونه و چه زمانی با گفتار نشانه‌دار آشنا شدید؟

پاسخ: زمانی که دانشجوی دکتری بودم به آموزش کودکان کم‌شنوا بسیار علاقه داشتم و واقعاً دلم می‌خواست برای کمک به کودکان کم‌شنوای کشورم کاری کنم. یکی از استادهايم، آقای دکتر سعید حسن زاده، استاد روان‌شناسی دانشگاه تهران مرا تشویق کرد در زمینه گفتار نشانه‌دار کار کنم. من خیلی در اینترنت جستجو کردم و متقاعد شدم گفتار نشانه‌دار می‌تواند سیستم ارتباطی بسیار ارزشمندی باشد که به کودکان کم‌شنوای ایرانی کمک کند. از این رو تصمیم گرفتم به عنوان رساله دکتری خود روی گفتار نشانه‌دار کار کنم.

سوال: چه انگیزه‌ای باعث شد تصمیم به تدوین گفتار نشانه‌دار زبان فارسی بگیرید؟

پاسخ: خوب من متوجه شدم که ما نیازمند یک سیستم هستیم که انقلابی در آموزش ایجاد کند و بتواند به افراد کم‌شنوا کمک کند بهتر بیاموزند و برای دستیابی به زندگی بهتر و برابری دسترسی کاملی به زبان داشته باشند. فکر می‌کنم گفتار نشانه‌دار اینچنین سیستمی باشد. من در مورد مزایای گفتار نشانه‌دار برای افراد کم‌شنوا مقالات بسیاری خوانده‌ام. در کشور ما ایران فاقد این سیستم بودیم از این رو تصمیم گرفتم گفتار نشانه‌دار زبان فارسی را نه تنها برای همه ایرانی‌ها بلکه برای همه افراد فارسی زبان کشورهای نظیر افغانستان و تاجیکستان تدوین کنم.

سوال: چه انگیزه‌ای باعث شد تلاش کنید انجمن گفتار نشانه‌دار زبان فارسی را راه اندازی

کنید؟

پاسخ: فکر می‌کنم ما نیاز به مرکزی داریم که استفاده کارا از گفتار نشانه‌دار زبان فارسی را برای افراد کم‌شنوای فارسی زبان ارتقاء بخشد. مرکزی که بتواند با دیگر انجمن‌ها و موسسه‌های گفتار نشانه‌دار سراسر جهان در ارتباط باشد. در چنین مرکزی ما می‌توانیم کارشناسان شنوایی‌شناسی، آسیب‌شناس گفتار و زبان، والدین و معلمان کودکان کم‌شنوا را تشویق به استفاده از این سیستم کنیم.

سوال: رسالت انجمن گفتار نشانه‌دار زبان فارسی چیست؟

پاسخ: انجمن گفتار نشانه‌دار زبان فارسی که موسسه غیر انتفاعی است که در سال ۱۳۸۹ تأسیس شده است رسالت اصلی آن ارتقاء استفاده از گفتار نشانه‌دار زبان فارسی جهت برقراری ارتباط، رشد زبان و خواندن و نوشتن افراد کم‌شنوا / کم‌شنواست. ما تلاش می‌کنیم میزان آگاهی افراد را از گفتار نشانه‌دار زبان فارسی و کاربردهای آن بالا ببریم و اطلاعاتی در مورد آن برای همه کسانی که علاقمند به کمک به افراد کم‌شنوای فارسی زبان هستند فراهم کنید.

سوال: آیا مورد دیگری هم هست که علاقمند باشید مطرح فرمائید؟

پاسخ: امیدوارم گفتار نشانه‌دار زبان فارسی بتواند کمک شایانی به کودکان کم‌شنوا کند. من این انجمن - انجمن گفتار نشانه‌دار زبان فارسی - را راه اندازی کردم اما بدون کمک و همکاری صادقانه دیگران نمی‌توانم آن را پیش ببرم. به امید این که دست‌هایشان را در دست‌هایم بگذارند با یکدیگر زندگی کودکان کم‌شنوایمان را بهبود بخشیم.

پیام پاملا

دکتر گیتا موللی کاری را به انجام رسانید که دیگران تنها به آن فکر می‌کردند - برگرداندن گفتار نشانه‌دار به زبان فارسی. او با کار بزرگی که انجام داد شصت و یکمین برگردان گفتار نشانه‌دار را به جهان ارائه کرد.

دکتر آروین آر کورنت در سال ۱۹۶۷ گفتار نشانه‌دار را ابداع کرد. اندکی پس از آن والدین و مربیان کودکان کم‌شنوا در مناطق و کشورهای مختلف تقاضا می‌کردند گفتار نشانه‌دار به زبان‌های آنها برگردانده تا بتوانند آن را در کشورهای خود به کار ببرند.

دکتر آروین آر کورنت، ابداع‌کننده گفتار نشانه‌دار، خود با گوینده‌هایی از زبان‌های مختلف کار کرد و نمودار و درس‌های ویژه‌ای را برای بسیاری از زبان‌ها نوشت. نخستین زبان‌هایی که گفتار نشانه‌دار به آنها برگشت عبارت بودند از: اسپانیولی، کرواتی - صربی، هندی، Setswana، سوئدی و تالگو. دکتر کورنت پیش از اینکه در سال ۲۰۰۲ چشم از جهان فرو بندد، در برگردان گفتار نشانه‌دار به ۵۲ زبان همکاری داشت.

بخشی از کار من نیز در طی سال‌هایی که با انجمن ملی گفتار نشانه‌دار (ایالات متحده) همکاری می‌کردم نگهداری از نسخه‌های اصلی همه این برگردان‌ها از جمله کارهای اصلی دکتر کورنت بود. اضافه شدن برگردان فارسی گفتار نشانه‌دار، برای این مجموعه بسیار حائز اهمیت بود. دکتر موللی و من سال‌هاست در این زمینه با یکدیگر در ارتباط هستیم و همکاری داریم. او اطلاعات و راهنمایی‌هایی در این زمینه از ما گرفت. پس کار برگرداندن گفتار نشانه‌دار و آزمون آن را بر روی گروهی انجام داد. وی نمودارهای زیبایی تهیه و بسیاری از اطلاعات پایه‌ای لازم را پیرامون گفتار نشانه‌دار انگلیسی به زبان فارسی ترجمه کرد. همچنین این کتاب را تالیف و وب سیتی را ایجاد کرد. همه اینها نشان‌دهنده درک عمیق دکتر موللی از ساختار گفتار نشانه‌دار و مزایای آن است. همچنین استقامت و پایداری، پشتکار، خلاقیت، حس درونی و فکرهای بدیع او را نشان می‌دهد.

کتاب حاضر اصول اساسی گفتار نشانه‌دار فارسی را به شما ارائه می‌کند. این کتاب شما را راهنمایی می‌کند تا با مقدمات گفتار نشانه‌دار زبان فارسی آشنا شوید و بتوانید به کودکان کم‌شنوا آموزش دهید زبان فارسی را درک کند، به زبان فارسی صحبت کند و بتواند آن را بخواند و بنویسد. همچنین اطلاعاتی برای کمک به کودکان و بزرگسالان با دیگر نیازهای ارتباطی، زبانی، کناری و یادگیری نیز در این کتاب ارائه شده است.

من در طی بیش از ۴ دهه فعالیت خود، شاهد کمک‌ها و مزایای بسیار زیادی بوده‌ام که گفتار نشانه‌دار از طریق واضح کردن گفتار با سیستم بینایی - شنیداری در اختیار افراد گذاشته است. برقراری ارتباط با آن بسیار ساده‌تر و کارایی تدریس بسیار بیشتر می‌شود، و اخم‌ها و ناتوانی‌ها به لبخندهای حاکی از اطمینان تغییر پیدا می‌کند.

کار دکتر موللی و برگردان گفتار نشانه‌دار به زبان فارسی همه این چیزها و خیلی بیش از اینها را به جامعه فارسی زبان‌های جهان عرضه کرده است.

پاملا، ایچ، بک